

25 éve gyilkolták meg a 20.

25 éve gyilkolták meg a 20. század második felének egyik legfontosabb alakját, azt a John Lennont, akinek jelentősége jócskán túlnőtt a beatzenészen. Halála azóta is számos találgatás tárgya, még akkor is, ha utolsó napja szinte percre pontosan végigkövethető.

Reggeltől délig

John Lennonnak dokumentálva vannak dalai, lemezei, koncertjei és magánéletének nagy része is. Utána lehet nézni, kikkel haverkodott, kivel ivott, kivel csalta Yoko Onót, ki volt a sofőrje, és így tovább. Bár ez végeredményben nem annyira különös, a legtöbb nagy sztár esetében hasonló a helyzet, kivéve talán csak a nagyon begubózókat, világ előtt elbújókat. (Lennonnak is volt egy ilyen korszaka, 1975-től 1980-ig.)

Az azonban mégis különös, hogy valakinek az élete utolsó napját is szinte órára pontosan lehet rekonstruálni. Ilyen azért tényleg nem túl sok van: John F. Kennedy, Abraham Lincoln vagy kis túlzással Julius Caesar és Jézus Krisztus. Egyikőjük sem természetes halállal távozott el, akárcsak Lennon, ebben megegyezik a sorsuk. De haláluk napján egyikükről sem készült Rolling Stone magazin-címlapfotó és nem is dedikáltak lemezt a gyilkosuknak. Ez csak és kizárólag John Lennonnal esett meg.

1980. december 8-a unalmas, hideg és szürke hétfő volt Magyarországon. Az emberek reggel munkába mentek, elolvasták a napilapokat, aztán hazamentek, és este megnézték volna a tévében a Charlie angyalai-t - ha éppen lett volna akkoriban hétfőn adás. De nem volt, maradt helyette a rádió. Napilapokat sem sokat olvastak, hiszen a Népszabadság és a Népszava a hét első napján nem jelent meg, maradt helyette a Hétfői Hírek. Jobb híján biztos beszélgettek otthon a családdal, esetleg bosszankodtak, hogy az Ajka - MÁV DAC meccs elvitte a totójukat, vagy találgatták, hogy a Fradi vagy a Vidi lesz-e az őszi bajnok, netán aggódtak a tartósan hideg, egyes települések környékén rendkívüli időjárás miatt.

Ugyanezen a napon New Yorkban az évszakhoz képest szokatlanul meleg volt. John Lennon úgy kelt fel korán reggel, hogy ma is elég sűrű napja lesz. Fél nyolckor bekapott valami reggelit kedvenc kávézójában, majd meglátogatta fodrászát, tíz órakor pedig már rádióinterjút adott Yokóval. Természetesen a három héttel korábban megjelent új albuma, a Double Fantasy volt a téma. A lemez egyszerre jelent meg az USA-ban és Angliában. Az album promóciója elég jó volt, a lemez december elején már bejutott Amerikában a Top 10-be, és volt rá esély, hogy még feljebb megy, akár az első helyig is.

Lennonék visszatérése jól megtervezett és sikeres volt.

Az új lemez mellett az ember megvehette a decemberi Playboyt is, amely egy húszoldalas mélyinterjút közölt a házaspárral. A cikk alapján Lennon tényleg jó formában volt, válaszai ügyesek és szellemesek, és az is kiderül, hogy igyekszik lépést tartani a korral. Az interjúban nem felejt el megemlíteni, hogy tetszik neki az új hullámos zenekarok közül a Pretenders és a B-52's, meg hogy szereti ezt az egész punkos dolgot, mert tiszta.

Mark David Chapman ekkor már két napja New Yorkban volt. Lakóhelyéről, Honoluluból érkezett, Beatles- és Todd Rundgren-kazettákkal telipakolt hátizsákjával. Már ismerős volt neki a környék. Októberben napokig ólálkodott a Dakota-ház körül, hátha összefut Lennonnal, de nem járt sikerrel. Megtudta, hogy Lennonék nem tartózkodnak New Yorkban, így hát jobb híján visszament Hawaiira. Mark David Chapman 15 évvel volt fiatalabb Lennonnál. Sok mindenben keresztülment életében. Apjával nem volt jó a kapcsolata, gyerekkorában sokat csúfolták. Fiatalkorában Beatles- és Lennon-megszállott volt, a 60-as években gombafrizurát hordott, és kerek szemüveget, sőt, később egy japán származású nőt vett el feleségül.

Dolgozott biztonsági őrként, cserkészparancsnokként, volt benzinkutas és kórházi önkéntes is. Volt olyan korszaka, amikor megszállott hívő volt, meg olyan is, amikor öngyilkossággal keresett kiutat a depressziójából. És hát érték olyan hatások, amelyekkel különösen vigyázni kell, ha az ember amúgy is zilált lelkivilágú és mániákus depresszióra hajlamos - egy időben rákapott az LSD-re, majd megszállottja lett a Zabhegyező című könyvnek, és új idolt is talált magának, a cinikus stúdiómanipulátor zenész, Todd Rundgren személyében.

1980 októberében elolvasta Anthony Fawcett One Day at a Time című Lennon-könyvét, amely bemutatja, hogyan éli korábbi bálványa a New York-i milliomos hírességek életét. Ekkor hatalmasodott el rajta végképp az az érzés, hogy Lennon nem szolgált rá sem az ő, sem senki más rajongására. Mert nem őszinte. Mert eladta magát. Chapman nem sokat habozott. 5000 dollárt kért kölcsön apósától, és megtette a szükséges előkészületeket. Pisztolyt vásárolt, és repülőjegyet New Yorkba.

Délutántól estig

December 8-án dél körül a Lennon házaspár a Rolling Stone magazin híres fotósát, Annie Leibovitzot fogadta a Dakota-házban. A fotóművész készített pár felvételt róluk. Lennon mindenben benne volt, egy olyan kép is készült, amelyen ő anyaszült meztelenül simul hozzá a teljesen felöltözött Yokóhoz. Leibovitz megígérte a párnak, hogy a címlapra kerül a fotó.

A fotóművésznő masinája valószínűleg még javában kattogott, amikor Chapman kijelentkezett a szállodájából, és elindult, hogy beteljesítse küldetését. A kabátzsebébe rakott egy kartonlapot, hogy ne dudorodjon ki feltűnően a pisztolya, és magával vitte előző nap vásárolt Double Fantasy lemezét. Úton Lennonék rezidenciája felé betért még egy könyvesboltba is, ahol megvette a Zabhegyező-t, és a könyv első oldalára ennyit írt: "Ez a vallomásom."

Ezután már nem volt más dolga, mint várakozni a Dakota-ház előtt. Olvasgatta a Zabhegyező-t, beszélgetésbe elegyedett a Dakota-ház portásával, és összehaverkodott egy amatőr fotóssal, Paul Goreshsel, aki gyakran ögyelgett a hírességek lakta épület előtt, hiszen itt nagy eséllyel le lehetett kapni valami sztárt. És valóban, Paul Simon és

Mia Farrow is feltűnt a ház kapujában, amíg várakoztak, miközben Chapman arról beszélt újdonsült ismerősének, hogy alá akarja írni Lennonnal a lemezét.

Lennonék délután indultak el egy közeli lemezstúdióba, hogy tovább dolgozzanak a Walkin' On Thin Ice című számukon, amit már a következő lemezre szántak. Házuk kapuján kilépve összetalálkoztak Mark David Chapmannel. A fiatalember teljesen megbénult a lehetőségtől, nem mozdult, az amatőr fotósnek kellett odaszígnia őt a párhoz. Chapman autogramot kért a lemezére, amit Lennon készséggel teljesített. Az énekes ráírta a borítóra, hogy "John Lennon, 1980. december" és még meg is kérdezte a félszeg Chapmant, hogy akar-e még valamit. Paul Goresh megörököltette kamerájával a jelenetet.

Ezután Lennonék elhajtottak a stúdióba, ahol David Geffen (a Geffen lemezcég tulajdonosa) azzal az örömhírrrel várta őket, hogy a Double Fantasy aranylemez lett. Az údalon körülbelül négy órát dolgozott a pár, majd elindultak haza. 11 óra előtt tíz perccel gördült be a limuzin a Dakota-ház elé. Yoko szállt ki elsőnek a kocsiból, ő ment elől, az új felvételeket tartalmazó demo-kazettákat és egy magnót cipelő Lennon pár lépéssel lemaradva követte.

Chapman ekkor már résen volt, és ezúttal nem tűnt bátortalannak. Megvárta, amíg Yoko elhalad előtte, még oda is köszönt neki. Majd miután Lennon is elment mellette, kivette zsebéből a pisztolyát, és tüzelőállásba helyezkedett. "Mr. Lennon?" - kérdezte, és mikor a zenész felé fordult, ötször elsütötte pisztolyát. Két golyó Lennon hátát érte, kettő a vállába fúródott, egy pedig eltévesztette célját. Csak annyit tudott mondani, hogy "Lelőttek!", tett pár lépést, majd összerogyott. Yoko Ono segítségért kiáltott, Jose Perdomo, a Dakota-ház portása meg kirúgta a merénylő kezéből a fegyvert, és ráordított: "Tudja maga, hogy mit tett?!" "Igen, épp most löttem le John Lennont" - válaszolta Chapman.

Egy közelben járőröző rendőrautó percekben belül a tetthelyen volt. Mark David Chapman nem menekült el a helyszínről, pedig lett volna rá lehetősége, beszaladhatott volna az utca túloldalán lévő forgalmas metróállomásra. A gyilkos - kezében a Zabhegyező-vel - nyugodtan várta, hogy a rendőrök megérkezzenek és őrizetbe vegyék.

John Lennon haldoklott, ömlött belőle a vér, nyilvánvaló volt, hogy nincs idő várni a mentők megérkezéséig, a rendőrök kocsijukba fektették az énekest, és a közeli St. Luke's Rooseveltt kórházba száguldottak vele. Az orvosok vértranszfúzióval próbálkoztak, de a generációs bálványt már nem lehetett megmenteni, túl sok vért veszített, már az első golyó halálos volt. A halál hivatalosan 11 óra 7 perckor állt be.

A gyilkosság utóélete

Hogy mik voltak az énekes-dalszerző utolsó szavai, arról több verzió is van. Egyes források szerint az egyik kiérkező rendőr megkérdezte az áldozattól, hogy mi a neve, mire ő annyit felelt: "John Lennon vagyok, a Beatlesből." Mások szerint a rendőr azt kérdezte meg, hogy "Maga tényleg John Lennon?" és erre volt a válasz az, hogy "Igen". A harmadik változat szerint az utolsó szavak nem a gyilkosság helyszínén, a Dakota-ház lépcsőin hangzottak el, hanem a rendőrkocsiban, amivel a kórházba szállították a Beatles-vezért. Lennon utolsó párbeszéde e szerint a következőképp zajlott: - "Biztos benne, hogy maga John Lennon?" - "Igen, az vagyok." - "Hogy érzi magát?" - "Fájdalmaim vannak."

Hétfőn késő este történt a gyilkosság, New York meg Budapest között amúgy is van némi időeltolódás, a hazai lapok december 10-én, szerdán közölték a hírt. Volt, amelyik

csak röviden adta hírül, mi történt, volt, amelyik valami kis nekrológot is csapott még hozzá. A külföldi - főleg az angol és az amerikai - sajtó természetesen nagy terjedelemben foglalkozott az eseményekkel, különösen a New York Post és a Liverpool Echo címlapja volt emlékezetes.

De New Yorkban a rajongók nagy része nem az újságokból vagy a híradóból értesült a történetről. Lennon halálhíre szájról szájra terjedt, a gyilkosság utáni órákban már többezres tömeg gyülekezett a Dakota-ház körül. Lennon-dalokat énekeltek, gyertyát gyújtottak, és virrasztottak.

Hogy Chapman miért követte el tettét, arra végül is máig sincs egyértelmű magyarázat. Ő maga is többféle verzióval állt elő, amikor a rendőrség, ill. a bíróság faggatta: Ismert akart lenni oly módon, hogy ellopja Lennon hírnevét. Hangokat hallott a fejében, amelyek arra biztatták, hogy "tedd meg, tedd meg, tedd meg!" Nem is élő emberként tekintett Lennonra, számára ő egy papírmásé figura volt, egy kép a lemezborítón. Lennon az ő szemében egy "phony" volt, egy álszent figura, egy hipokrita, aki balosnak adja el magát, miközben milliomosként él egy luxus-apartmanban. Még olyat is mondott, hogy egy nagy ember és egy kis ember élt benne, és a kis ember volt az, aki meghúzta a ravaszt.

És ezek a teóriák még mindig sehol sincsenek azoktól az összesküvés-elméletektől, amelyeket utóbb állítottak fel unatkozó rajongók, ill. szenzációt hajszoló újságírók. Lehet válogatni közülük, a lényege helyel-közzel mindnek az, hogy Mark Chapman csak eszköz volt mások kezében, akik Lennonban potenciális veszélyforrást láttak, hisz az ő szavára bármikor összegyűlik fél Amerika, hogy a fegyverkezés és az erőszak ellen tiltakozzon. Erre az alapsztorira aztán bármit lehet építeni: Lennont a CIA ölette meg. Lennon Ronald Reagannek állt az útjában. Lennon halálát a Bush család szervezte meg. A Lennon-gyilkosság egyenesen levezethető a Martin Luther King és a Kennedyk elleni merényletekből. És így tovább.

Mark David Chapmant gyilkosság vádjával állították bíróság elé. A vádlott nem hivatkozott arra, hogy beszámíthatatlan, bűnösnek vallotta magát, később a tárgyaláson azt vallotta, hogy a fejében egy belső hang biztatta arra, hogy kövesse el tettét. 1981 augusztusában született meg az ítélet, életfogytig tartó szabadságvesztés lett a büntetése, azzal a kikötéssel, hogy szabadlábra helyezését leghamarabb 20 év múlva kérheti. Lennon testét két nappal halála után elhamvasztották, a hamvak sorsáról nincs pontos információ, lehet, hogy szétszórták valahol, de valószínűbb, hogy Yoko őrzi őket.

A Double Fantasy album már 1980 utolsó napjaiban listavezető lett, ahogy a lemezről kimásolt (Just Like) Starting Over című kislemez is. A tragikus események után nem sokkal megjelent a Rolling Stone magazin, címlapon a házaspárról december 8-án készült Leibovitz-fotóval. Az olvasók ezt a borítót választották meg minden idők legjobb Rolling Stone-címlapjává egy idei szavazás során. A Lennon által aláírt lemezborítónak is külön története van. Valaki megtalálta a tett színhelyén, és sokáig őrizgette, pár éve került kalapács alá egy aukción, a licit félmillió dollárról indult.

Mark David Chapman azóta is az Attica állami börtönben tölti büntetését, New York közelében. Miután büntetéséből 20 év eltelt, 2000-ben, 2002-ben és 2004-ben is kérvényezte szabadlábra helyezését, de nem járt sikerrel. Legközelebb jövőre próbálkozhat, az esélyei persze elég csekélyek. Általános vélemény, hogy a börtön a legbiztonságosabb hely számára. Chapman bekerült a Beatles-történelembe azzal, hogy ő lőtte le John Lennont. Vannak páran, akik meg úgy akarnának részesei lenni a sztorinak, hogy ők büntetik meg Lennon gyilkosát.

"Épp most lőttem le John Lennont!"

Írta: origo

2005. december 08. csütörtök - Módosítás: 2005. december 08. csütörtök

Fábián Titusz